

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus III. Quando conditio censeatur impleta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS III.

Quando conditio censeatur impleta?

922. Potissima difficultas est de conditione suspensiva, eaque potestativa, vel casuali. Unde 1. quaestio est, an conditio censeatur impleta, licet non eveniat, si is, qui eam apposuit, illius eventum impediatur? Resp. affirmative; habetur expressè in *L. jure civili. ff. de condit. & demonstrat.* ubi agitur de illo impediendo conditionis eventum, *cujus interest, eam adimpleri; & L. in executione 85. §. ult. ff. de V. O. ibi: quicumque sub conditione obligatus, curavit, ne conditio existeret, nihilominus obligatur.* Verum hoc limitandum est, ut procedatur in conditionata dispositione gratuita; non autem onerosa, quae est in potestate apponentis; habetur in *L. In jure. 122. ff. de Reg. juris. ibi: qui non facit; ubi Gloss. lit. O. In fraudem alterius quis facit, qui id non facit, quod in ejus utilitatem, & commodum facere debet; & Ita non facere, est facere.* Hoc ipsum tamen sublimitandum est (ut conditio potestativa in gratuitis censeatur impleta, si per eum, in cujus potestate est, impediatur) ut non procedat, si conditio talis naturae sit, ut sit jure impedibilis, ut: *promitto centum, si mentitus fuero.* Hinc juxta datum supra responsum, si conditio sit mixta; & facto testatoris deficiat, habetur pro impleta. Quare si quis Ecclesiae leget censum annuum, *si in ea sepeliatur;* & Testator in excommunicatione decedens, ob hoc ibi sepeliri non possit, conditio pro impleta habetur, & legatum purum est; ita Sylvest. *V. Legatum. 1. q. 4. & 6. Rosella. V. Legare. num. 3. & alii.* Est enim dispositio simpliciter gratuita, non tantum in favorem Ecclesiae, sed etiam disponentis.

923. Resp. 2. in his, quae proveniunt ex ultima voluntate, conditionem haberi pro impleta, si per eum, à quo praestanda foret, non sit illam impleri. Nam in his locum habet regula juris *41. in 6. imputari non debet ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum;* quod verum est, licet impediatur, impedimento per culpam, non ordinatam ad impediendum inducto; sic Barbof. *in cit. Reg. 41. & colligitur ex Gloss. in c. fin. de electione*

c. quia diversitatem, de Concess. prebend. Accedit regula 66. eodem, ibi: cum non stat per eum, ad quem pertinet, quò minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac si impleta esset. Unde in casu, quo iustus cum aliqua contrahere, sub poena amissionis legati, vel hereditatis, conditione deficiente non ex parte gravati, sed alterius, cum quo contrahendum erat matrimonium, non contrahit, conditio nihilominus habetur pro impleta, prout sequitur ex dictis, & habetur *L. 1. C. de instit. L. in testam. L. 2. ff. de condit. & demonstrat.*

Resp. 3. idem in dubio dicendum in aliis contractibus, & dispositionibus, sed *merè gratuitis;* Nam, ut rectè notat Castropalaus *d. 1. de spons. p. 24. n. 9.* ea regula *41. & 66.* solum procedit, ubi jus benignè voluntatem concedentis interpretatur (ut in promissione libertatis, legatis, testamentis, institutionibus) non vellet donatione privare illum, sine cujus culpa conditio requisita non ponitur; quod extendi non debet ad contractus onerosos, qualis est v. g. Sponsalium &c. Excipe contractus irrevocabiles. Nam in eis nihil proderit, cujusculque culpa conditio impleta non sit. *L. 1. C. de instit. & substit. ita Sanchez lib. 1. de matr. d. 33. n. 21.* dicitur autem *non stare per eum,* conditionem impleri, à quo implenda foret, quando contingit eum impedi citra suam culpam, eo sine datam, ut sequatur impedimentum, ut dictum est n. precedenti.

Resp. 4. quando conditio est mixta (Titius heres sit, si duxerit Cajam, quam licitè ducere potest, & neutrius culpa, sed casu deficiat: ut si unus eorum praemortatur) secundum aliquos perire legatum, vel institutionem; ut dicitur in *L. Legatum. C. de condit. insert. ibi: cum mortuo filio prius, quam matrimonium cum eo contraheres, conditio defecerit, nullà ratione tibi deberi existimes;* excipe tamen 1. nisi legatum habeat vicem alimentorum, vel dotis; 2. nisi contineat favorem libertatis; 3. causae piae; 4. nisi saltem ex parte impleta sit; 5. nisi sit in primogeniis; 6. nisi non habeat rationem conditionis, sed modi; de quibus videri potest

potest Sanchez *cit.* à n. 25. Contrarium tamen aperte constitutum videtur in *L. 1. C. de Insti. & Substit.* ubi manifestum esse dicitur, heredem, institutam filiam, sub conditione: *si Antylli filio nupserit*, non prius heredem existere, quam conditioni paruerit, aut Antylli filio recusante, matrimonium impeditum fuerit. & *L. 11. ff. de Condit. instit.* item, *L. 23. eod.* Unde leges in contrarium procedunt, in casu quo conditio ex mora prius non impleta est.

926. Resp. 5. si contingat, conditionem appositam dispositioni, vel contractui impediri, non ab ipsius disponentibus, vel contrahentibus, sed ab alio tertio, conditionem non haberi pro impleta. Nam in hoc casu, nec presumi potest ejus remissio ex parte apponentis, ut diximus supr. nec ex parte juris sic disponentis, quod solum fiver gravato, quando conditionem sibi impositam implere volens, sine sua culpa, ad inducendum impedimentum principaliter data, impeditur, nam in hoc casu, locus est regulis, de quibus n. 923.

Excipiuntur tamen aliqui casus quoad ultimas voluntates. 1. si conditio consequendis legatis imposita impediatur à tertio, qui non est solvendo, etsi Legatarius agat actione ad interesse contra impediendum. 2. si legata sint majora; quia tunc censetur legatis voluisse illam habere pro impleta. 3. si iustè a ius impediatur, quia tunc deficit obligatio ad interesse, quæ cæteròquin est impedito loco compensationis damni ex impedimento. 4. si impediatur à tertio, cujus consensus requireretur. Tunc enim perinde est, ac si impediretur ab eo, in cujus persona conditio debet impleri. ita Sanchez *cit.* l. 1. hic d. 33. n. 27.

927. Illud hic not. potissimam difficultatem esse in resolvenda questione: *an hæc, vel illa conditio juridicè impossibilis vel turpis sit? atque adeo suscipienda, vel rejicienda?* Sanchez *lib. 1. hic d. 33. & 34.* super hac materia plurima tractat; inter alia n. 14. quærit, an, quando alicui minus legatur, sub conditione: *si religionem ingrediatur*; plus, *si maneat in seculo, & nuptas*, conditione secundâ non impleta,

Tom. IV.

sed religione electâ, sustineatur dispositio quoad minus, negato eo, quod habuisset, seculo electo? & respondit sustineri, si non adjiciat conditionem illam, eo sine, ut à religionis proposito averrat (nam hoc sine illam adjicere, expressè ait, *impium esse*, quod à fortiori procedit, si nollet illum plus habere in casu religionis electæ, licet vocetur à DEO) sed, ut manentibus in seculo, tanquam plus in eo statu egentibus magis prospiciat. Quod verum censeo, si reverà sic res habeat, & finis justus sit.

Pauca adhuc quæri possunt, & 1. an 928. vitietur Legatum ex conditione secundum se possibili. & honesta sed in fraudem legis adjecta? Resp. non vitari, sed haberi tunc pro non adjecta; constat ex *L. 7. ff. de Condit. & demonstr.* ibi: *placet remitti eis conditionem, quia ad fraudem legum respiciunt.* Quæri potest 2. quid operetur conditio negativè adjecta v. g. *si non nupserit*? Resp. non esse expectandum, conditionis eventum, sed legatum statim tradendum, acceptâ cautione fidejussoriâ, quod, si contra conditionem venerit, restituet iis, quibus alioquin obvenisset. *L. 7. de Condit. & demonstr.* intellige tamen, si alius cæteròquin hæres sit, cui cavendum sit; aliàs evanescit conditio tanquam impossibilis; sic Haunold, *tom. 2. de Just. tr. 6. n. 351.*

Quæri potest 3. an conditiones, quas 929. rejicit ius à legatis, rejiciantur etiam in foro interno, seu conscientie, licet constet de contraria voluntate testatoris, sic, ut legatarius, eâ conditione non servatâ nihilominus salvâ conscientiâ, legatum capiat, ac retineat? Negativam sequitur Menoch. *lib. de presumpt. q. 88.* & alii, quia leges procedunt ex præsumptionibus, quæ cedunt veritati, cum de illa constat: affirmativam tamen sequitur Sylv. *V. hereditas. 4.* Angelus Tabiena, Armilla, & alii, quos citat, & sequitur Sanchez *cit. lib. 1. d. 33. n. 2.* quia ubi lex non est pœnalis, nec innititur falsæ præsumptioni; sed est dispositiva, etiam contra certam testatoris voluntatem, id exigente bono communi (cujusmodi est lex annullans professionem religiosam, ante ætatem jure præscriptam) in utroq;

Hh

fore

foro servandum est, quod disponit: leges autem rejicientes ab ultimis voluntatibus certas condiciones nituntur exigentia boni communis, nec pœnales sunt, & disponunt rejiciendas causâ boni communis; ergo.

930. Quæri potest. 4. an substitutio locum habeat, quando quis gravatus sub conditione (ut *si decedat sine liberis legitimis, hereditatem cedat alteri*) religionem ingreditur? seu *an ea substitutio purificetur morte civili ipsius instituti religionem ingressi?* Resp. Non paucos, qui non rectè distinguunt inter jus, & jus, in affirmativam prouere, ex illo generali: *Mortuus civiliter mortuus est*; civiliter autem mortuus perinde se ad effectus juris habet, ac mortuus naturaliter.

931. Verùm, si, ut certum est, attendamus, quòd fictio juris non operetur, nisi in casibus, ad quos ea juris dispositione porrigitur, clarè apparebit, plura per ejusmodi Procuratores ex illo principio indiscriminatim inferri pro certis casibus, quæ nullo jure sustineri possunt. Nam ex illo principio: *Religiosus est civiliter mortuus*; quidam ineptè inferebat: ergo *Scholasticus Societatis non habet legitimam personam standi in judicio nomine suo*; quia id non potest *Religiosus*, cum sit civiliter mortuus; ineptè, inquam, inferebat. Nam *mors civilis* dispositione juris solum porrigitur ad eos, qui *non habent proprium*, seu dominium rerum temporalium in sua persona particulari, id, quod fallit in Scholasticis Societatis, prout certum est ex constit. Greg. XIII. & pluribus exposuimus l. 2. tit. 1. de *Judiciis*.

932. Ad quæstionem in n. 930. Resp. in eo casu non esse locum substitutioni sub dictâ conditione, quàm diu gravatus naturaliter vivit. Nam fictio *mortis* jure non porrigitur ad hunc casum. Quando enim sumus in materia conditionali, *mortis* appellatione venit tantum *mors naturalis*, non *Civilis*. Condicio enim in hoc verificari debet in casu vero, non ficto, *L. qui heredi, §. Mœvius ff. de condit. & demonstr.* mors autem civilis, est mors ficta & non vera. *L. 1. §. fin. ff. de bonorum posses. contra tabul.* Et ideo substitutus in casu mortis non admittitur per mortem civilem in-

stituti; ita *Surdus const. 90. per totum* & alii.

Quæri potest. 5. an, si quid disponatur sub conditione alteri onerosâ (v. g. *ut toties pendatur Laudemium Domino directo*, quoties illius rei alienatio contingit, præsertim, si sit grave (ut evenit in multis provinciis) an, inquam, requiratur conditionem verificari in sensu proprio & strictè sumpto? Resp. si dispositio pœnalis est, vel odiosa, & exorbitans à jure communi, vel restringens nativam libertatem hominum, non videri dubium, strictè accipiendam, juxta *Reg. Odiâ, de Reg. juris in 6.* nam ut rectè dicitur *L. 3. de jure Emphyt.* ubi quantitas Laudemii præscripta, avaritia (seu cupiditas habendi) multis laxat viam, in ejusmodi casu, latissimè accipiendi verbum *alienatio*, seu *mutatio* (*Veränderung*) ut Laudemium inde frequentius accipiant contra legem, & Legislatorum intentionem, magnâ subditorum oppressione, sanè iniqua; de quo casu plura dedit in *Tract. Theol. de jure & justitiâ à n. 129.*

ARTICULUS ULTIMUS.

De reliquis, ad hunc titulum pertinentibus.

Cùm in *c. 1. b. t.* dicitur, quicumque sub conditionis nomine aliquam desponsaverit, & eam postea relinquere voluerit, dicimus quòd conditio *frangatur*, & dispensatio irrefragabiliter teneat; seu, ut exprimit Gonzalez *ibid. n. 2.* quicumque sub conditionis nomine aliquam desponsaverit, & eam relinquere velit, insuper habitâ conditione, matrimonium subsistit, exinde nasci difficultatem, quomodo ante conditionis eventum contrahentibus non liceat resillire; sed matrimonium potius, impleta conditione, irrefragabiliter tenere. Nam, *quod pendet, non est*: ut dicitur *L. Is damnatum 169. §. 1. ff. de regul. jur.* ex hoc enim est, quod dicitur, *conditionalia nihil ponunt in esse.* Unde in nuptiis sub conditione celebratis, pendente conditione, nihil actum videtur, & quidem sic, ut nec impedimentum justitiæ publicæ in-